

Umetnostni trg brez profesionalnega dražitelja

Tradicija Pred vrati so dražbe umetnin, tiskov in zbirateljskih predmetov Carniole Antique, Antikvariata Glavan in Trubarjevega antikvariata

V času pandemije v Sloveniji ne pričakujemo razcveta prednovoletnih dražb likovnih del in zbirateljskih redkosti, a se njihovi trije osrednji organizatorji, Carniola Antiqua, Antikvarat Glavan in Trubarjev antikvariat, tudi letos niso odpovedali tej tradiciji predprazničnega časa, ki radodarnost razpira denarnice potencialnih kupcev. Slednja dva dražbi tradicionalno pripravljata v času Slovenskega knjižnega sejma, a je dejstvo, da je ta tudi letos potekal virtualno, njuni dražbi potisnilo v december.

VOJKO URBANČIČ

Vse tri dražbe bodo, če tik pred zdajci ne bo sprememb ukrepov, 12. in 16. decembra potekale v živo. Virtualno pa so dostopni katalogi, namreč na artaction.info.

Slovensko umetnost kdaj tržijo tudi v tujini. Med dražbami v zadnjem času je lepo ceno dosegla odlično dokumentirana slika *Pred poroko* Ivana Groharja iz leta 1897, ki je novembra pri avstrijskem Dorotheumu z rezultatom 48.640 evrov domala dvakratno preseгла zgornjo estimacijo, postavljeno pri 25.000 evrih. Če k rezultatu dodamo 28 odstotkov dražbenega pribitka, je nov lastnik za to sliko odšel dobrih 62.000 evrov. Slika je seveda predimprisionistična, sicer bi njena cena skočila višje.

Groharjeva dela so na dražbah redka, a so še leta 2015 na dražbi zbirke Vanje Lokarja v tržaški avkcijski hiši Stadion njegov predimprisionistični portret prodali za le nekaj več kot 3200 evrov. Reprezentativno, impresionistično sliko *V Gerajah* pa za dobrih 111.000 evrov. Razpon cen pri Groharju je lahko ogromen.

Ker na izoliranem slovenskem umetnostnem trgu ni niti enega profesionalnega dražitelja, ki bi pripravljali redne dražbe in po njih rezultate javno objavljali oziroma bi ti prišli v referenčne mednarodne registre dražbenih rezultatov, ki so pomembni za položaj umetnikov na trgu, se v Sloveniji nadaljuje trdna in hkrati absurdna praksa, da za takšno evidentirana

nje prodaj del slovenskih avtorjev skrbijo tuji. Denimo omenjeni tržaški Stadion, ki v dražbene kataloge pogosto vključuje slovenske umetnike, ali Dorotheum, kjer so, denimo, novembra na dražbi za dobrih 16.000 evrov prodali tudi gorsko veduto *Pogled na Ortler* iz *Malsa* Antona Karingerja, ponudili pa še sliko, pripisano Almanachu, ki sicer ni prepričala. Ostala je neprodana.

Za utrditev položaja slovenskih umetnikov na mednarodnem trgu skrbijo celo Romuni. Nekaj vpisov dražbenih prodaj slovenskih umetnikov v mednarodne registre je 2. decembra prinesla zanimivo zasnovana dražba *Drugačna perspektiva. Povojno obdobje v srednji in vzhodni Evropi* avkcijske hiše

Za utrditev položaja slovenskih umetnikov na mednarodnem trgu skrbijo celo Romuni.

Ans Azura v Bukarešti, ki jo je v Sloveniji promoviral njen sodelavec Tevž Logar. Dela Irwina so na tej dražbi s sliko *O is not O* iz leta 1995 segla do 25.620 evrov (dobrih 31.000 s pribitkom), letošnja slika *The red nurse* Andreja Savskega pa do 4148 evrov (dobrih 5000 s pribitkom).

Najdražja Speča dvojčka Vlaho Bukovca

Dražbi bosta v Kinu Šiška pripravila Antikvariat Glavan in Carniola Antiqua, 16. decembra pa v Slovenski matici še Trubarjev antikvariat.

Najdražje ocenjeno umetniško delo v katalogu Carniole Antique s skupno 111 loti, ki bi utegnili pritegniti mednarodni interes – iz *Jutarnji listu*, saj je bila nedavno odkrita, gre pa za delo iz slikarjevega zgodnjega obdobja v San Franciscu, ko je deloval še kot Biagio Agostino Fagioni, kar je bilo njegovo krstno ime. Kot Vlaho Bukovca in kot pionir hrvaške moderne umetnosti iz dalmatinskega Cavtata je zaslovel kasneje. Sliko,

V Carnioli Antiqui bodo v nedeljo poskušali najti nove lastnike za 111 umetnin in drugih zbirateljsko zanimivih predmetov. FOTO CARNIOLA ANTIQUA

podobno rdečo kunjko kot pri nas kak dobri stari impresionist. O tokratni sliki so se razpisali tudi v *Jutarnji listu*, saj je bila nedavno odkrita, gre pa za delo iz slikarjevega zgodnjega obdobja v San Franciscu, ko je deloval še kot Biagio Agostino Fagioni, kar je bilo njegovo krstno ime. Kot Vlaho Bukovca in kot pionir hrvaške moderne umetnosti iz dalmatinskega Cavtata je zaslovel kasneje. Sliko,

ki bo na dražbi, je naslikal leta 1876, bila je že v ponudbi na dražbi v New Yorku. Sodeč po zapisu v *Jutarnji listu*, se je v preteklosti vedelo, da obstaja, a njeno nahajališče ni bilo znano.

Carniola Antiqua je že v preteklosti uspešno prodala zanimive umetnine z območja nekdanje Jugoslavije. Leta 2016, denimo, sliko *Reka Crnojevića* enega od osrednjih črnogorsko-srbskih slikarjev

Najvišjo izključno ceno v katalogu Trubarjevega antikvariata ima s 157 loti Slava vojvodine Kranjske z imenitno provenienco v knjižnici Božidarja Jakca.

20. stoletja Petra Lubarde, ki je dosegla 35.000 evrov, kar je bil tedaj najvišji znesek večera.

Druga najvišje ocenjena umetnina v tokratnem katalogu prav tako pripada umetniku iz istega časa, Čehu Václavu Brožiku. Gre za sliko *Tkalke tapiserij v Parizu*, njena izključna cena bo 15.000 evrov, sicer pa je Brožik slikar akademske usmeritve iz poznega 19. stoletja, ki je leta 1896 kot prvi Čeh postal član francoske Akademije lepih umetnosti. V času življenja je dosegel status najpomembnejšega češkega slikarja.

Najdražja slovenska umetnina bo olje *Hiše v Beogradu* Ivana Čaruga, ki ima izključno ceno 12.000 evrov. Sliko *Žena in sin* Marija Pre-

glja iz leta 1954 bodo začeli licitirati pri 9500 evrih, bronasto *Salomo Toneta* Kralja pri 6900 in njegovo *Gnezdo* pri 5200 evrih, dekorativno *Slovensko Madono* v marmorju Lojzeta Dolinarja iz leta 1919 pri 6000 evrih, drugo Marijo, tokrat s podpisom slikarja Maksima Sedjca, pri 4000, *Malega bobnarja* Irwina z natečajja za opremo NSK ambasade v Pekingu iz leta 1994 pri 5200 evrih, risbo v tehniki tuša Zorana Mušiča iz leta 1945 pa pri 3200 evrih.

Zanimivo bo spremljati licitiranje dveh slik Marka Jakšeta z izključnimi cenama 6650 in 1400 evrov. Bi lahko objava njegovega sodelovanja na *Beneškem bienalu* dvignila zbirateljske apetite po njegovih izdelkih?

Sicer je v katalogu, ki zajema 111 lotov, še ogromno izdelkov drugih avtorjev z nižjimi cenovnimi ocenami. Kot muzejske zbirke vredni delujejo, denimo, rokopisi Riharda Jakopiča in Antona Podbevška, ki se sodeč po besedah v katalogu nanašajo na delovanje Slovenskega umetniškega društva in težave Ivana Groharja, ki je kot blagajnik tega društva leta 1902 zagrešil znano povelje. Vzel je 850 kron. Dobro stoletje kasneje bodo imeli zapisi podobno izključno ceno, a v drugi valuti: 800 evrov.

Boj za človeka z bombami?

Izključne cene dražb starih knjig, tiskov in zbirateljskih predmetov Antkvariata Glavan, ki zajema 168 lotov, so seveda nižje, saj ti predmeti praviloma ne dosegajo cen dražjih umetnin. Glede na velik interes zbirateljev za avantgardno bi se utegnili vneti boj za *Človeka z bombami* Antona Podbevška, ki bo imel izključno ceno pri 500 evrih, enaka številka je v katalogu pri-

pisana *Babištvu* Jana Matouška v prevodu Valentina Vodnika iz leta 1818.

Nekoliko nižje izključne cene imajo *Sveti post* Gáborja Hevensija, ki ga bodo začeli dražiti pri 420 evrih, bakrorez *Hishni shegen* iz zgodnjega 19. stoletja z izključno ceno 400 evrov in molitve na lističu *Eno opomijnje na greshnika* iz okvirno istega časa z izključno ceno 320 evrov. Prvi katalog Zorana Mušiča iz beneške Piccole Gallerie iz leta 1944 z njegovim podpisom bodo začeli dražiti pri 350 evrih, prve številke satiričnega lista *Pavli-*

ha iz leta 1870, ki ga je urejal Fran Levstik, pa pri 300 evrih.

Najvišjo izključno ceno v katalogu Trubarjevega antikvariata s 157 loti ima *Slava vojvodine Kranjske* z imenitno provenienco v knjižnici Božidarja Jakca, a pomanjkljivostjo, da gre le za prve tri knjige, medtem ko je četrta po umetniškovi smrti izginila neznanu kam. Izključna cena v katalogu je visoka, 12.000 evrov, k čemur je treba dodati še 20 odstotkov dražbenega pribitka, saj Trubarjev antikvariat edini pri nas uporablja tak način izračuna končne cene. Izključna cena za Valvasorjeve knjige bo torej 14.400 evrov (tudi pri drugih izključnih cenah navajamo realne, s pribitkom). Mimogrede: za enako serijo prvih treh knjig Valvasorjeve *Slave* (četrta je prav tako manjkala), a slabše ohranjenih, so v dražbeni hiši Ziska & Lacher na začetku tega meseca izžrili le 1600 evrov oziroma s pribitkom dobrih 2000.

Drugo najvišjo izključno ceno 4560 evrov so v Trubarjevem antikvariatu postavili faksimilirane natisu baročne *Spominske knjige ljubljanske plemiške družine sv. Dizma*, sledi mapa s sedmimi litografijami Zorana Mušiča *Cadastre de cadavres* iz leta 1974 z izključno ceno 4200 evrov. Cenovno izrazito izstopajo še *Poezije* Simona Gregorčiča (drugi pomnoženi natis) z njegovim posvetilom in podpisom ter ceno 720 evrov. V letu Hinka Smrekarja, v katerem smo deležni dvoledne razstave v Narodni galeriji in kopice knjižnih izdaj, bo na dražbi tudi njegov *Martin Krpan* iz leta 1917 s statusom prve slovenske slikanice, ki je v preteklosti na dražbah že dosegal visoke cene. Tokratni izvod je prevezan, izključna cena pa bo pri 240 evrih.

Najvišjo izključno ceno v katalogu Carniole Antique, 27.500 evrov, ima zgodnja slika *Speča dvojčka* osrednjega hrvaškega slikarja s preloma 19. in 20. stoletja Vlaho Bukovca. FOTO CARNIOLA ANTIQUA

Prestižna nagrada za Threnos

Glasbeno gledališče Zdaj Velik uspeh predstave v izvedbi ansambla Choregie in režiji Karmine Šilec

Številnim domačim in tujim nagradam, ki jih je prejel zbor Karmine Šilec, ki ga vodi Karmine Šilec, so dodali še eno – za projekt *Threnos* (za grlo) skladateljja Jacoba Cooperja in v režiji Karmine Šilec so prejeli eminentno mednarodno nagrado *Glasbenega gledališča Zdaj* (*Music Theatre NOW, MTN*), vodilnega mednarodnega tekmovanja prvih produkcij novih glasbenogledaliških del, ki nastajajo v profesionalnih produkcijskih hišah.

PETER RAK

Od leta 2008 je bilo na tekmovanju predstavljenih več kot tisoč svetovnih premier nove opere in glasbenega gledališča kot del edinstvenega srečanja, ki povezuje praktike in organizatorje takšnih dogodkov z vsega sveta. Letos se je za nagrado potegovalo več kot 150 predstav. Dobitnik nagrade se avtomatično kvalificira za nastope na najprestižnejših festivalih, kot so festival *O* v Rotterdamu, *Prototype Festival* v New Yorku, *Teatrix MX* v Ciudadu

de Méxicu in švedski bienalni festival za uprizoritvene umetnosti v Stockholmu.

Žalujoče živali

Člani strokovne žirije so v obrazložitvi nagrade zapisali, da je *Threnos* izjemna predstava, in to ne le zaradi rituala, v katerega vključuje občinstvo, temveč tudi zaradi svojega sporočila. Zamisel o razumevanju narave in refleksiji družbe skozi metaforo žalujočih živali je kot iz-

Klavnice so prostor, v katerem se srečajo človek, stroj in žival.

kušnja, v kateri je povezanost zagotovljena. Tudi glasbena kompozicija izstopa kot poziv k skupnostim in lepoti, močna forma postavitev ji daje navdihujoč medprostor za notranjo refleksijo. To je že druga nagrada MTN Karmini Šilec po predstavi *Iz veka vekov* v produkciji SNG Maribor, ki je bila nagrajena

v kategoriji glasbe onkraj opere. Letošnja nagrada *Glasbenega gledališča Zdaj* se pridružuje naboru priznanj Karmini Šilec za delo na področju glasbenega gledališča; med njimi so ruska zlata maska, nominacija za evropsko gledališko nagrado *Theatrical realities* (EPTR), nagrada Prešernovega sklada ...

Predstava v izvedbi novoglasbenega gledališča Choregie je bila pri nas premierno predstavljena marca lani. Ustvarila jo je mednarodna umetniška zasedba, ob skladatelju Jacobu Cooperju ter avtorici glasbenega in uprizoritvenega koncepta Karmini Šilec še pesnica Dora Malech, scenograf Dorian Šilec Petek, avtorica risb in videa Young Joo Lee, umetniška sodelavka Silda Bell, kostumografka Tina Bonča, oblikovalec svetlobe Andrej Hajdinjak. Glasbo za 16 procesiranih glasov in elektronično je zvočno oblikoval Danilo Ženko, video-projeckcije je vodil Grega Tanacek. Predstava je nastala v koprodukciji z Lutkovnim gledališčem Maribor.

Karmina Šilec je o projektu povedala, da je tisto, kar je tako po-

gosto skrito v zakulisju, v *Threnosu* pripeljana na oder kot predstava, ki ponuja prostor za obračun in razmislek. Klavnice so prostor, v katerem se srečajo človek, stroj in žival. S tem se *Threnos* sprašuje o sodobni družbeni paradigmi, v kateri človek s pretiranim poveljevanjem lastne kulture skoraj popolnoma uniči naravo.

»Prehod iz živali v meso je trenutek, ko se namenoma utišajo njihova življenja in smrti. Živali – za razliko od ljudi – običajno umirajo stran od pogledov. Za mrtvimi ni žalovanja. *Threnos* to, kar se običajno skriva ali prikriva, ponuja kot prostor za razmislek. Delo je na prvi pogled usmerjeno v skrb za živali. V resnici pa gre za ljudi, za nas in naš občutek krivde. Skušamo ponoviti objubo – a dvomimo, da nam bo uspelo. Spoznavamo, da smo se odločili pogledati stran od stvari, ki nas težijo ali so težke. In zato – zaradi sramu in od sramu, ker nas je sram – zapremo oči, popolnoma in vedno.« *Threnos* je letos izšel na devedeju, na voljo je tudi kot video na zahtevo.

Letos se je za mednarodno nagrado *Glasbenega gledališča Zdaj* potegovalo več kot 150 predstav, žirijo je prepričal *Threnos*. FOTO RUDI URAN